

– Зверніть увагу на якість контенту, доступність і можливі витрати на придбання певних програм, чи їх забезпечення.

Важливою є також готовність вихователів до застосування цифрових інструментів. Вони повинні розуміти, як ефективно ними послуговуватися. Завдання закладу – надати вихователям доступ до відповідних навчальних матеріалів і технічної підтримки задля формування інформаційної компетентності дошкільників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Київ : Видавництво, 2012. 26 с.
2. Комп'ютерні технології в роботі з дітьми : курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта» / укладач: О.І. Чекан. Мукачево : МДУ, 2016. 121 с.
3. Новітні комп'ютерні технології. Кривий Ріг : Видавничий центр ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2016. Том XIV. 150 с.
4. Чекан О. Застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу: навч. посібн. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 184 с.

Василина БОГОНОС

(Дрогобич, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ М. МОНТЕССОРІ У ФОРМУВАННІ САМОСТІЙНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

М. Монтессорі – відома італійська вчена-антропологиня, фізіологиня і психологиня, педагогиня-гуманістка, яка розробила систему навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Її ідеї знайшли висвітлення у працях «Будинок дитини», «Метод наукової педагогіки», «Керівництво до мого методу», «Самовиховання й самонавчання у початковій школі», «Всотуючий розум» та ін.

Головними завданнями освітньої системи Монтесорі є: навчити дитину якомога раніше здійснювати свій вибір, самостійно планувати свою діяльність, розвивати внутрішню самодисципліну; виховувати вищі інтелектуальні емоції, етичні й естетичні почуття; сприяти засвоєнню дітьми знань із сенсорики, математики, мовлення, космічного виховання та ін. [4, с. 420–421].

Так, у книзі «Метод наукової педагогіки» авторка зазначає, що «...основним стрижнем наукової педагогіки має бути така свобода дітей, яка давала б можливість розвиватися безпосереднім індивідуальним проявам дитини». Другий постулат її педагогіки полягає у тому, що кожна дитина має самостійно рухатися вперед, це природний процес взаємодії її з довкіллям, збагачення й увиразнення особистого досвіду, який дитина розвиває в середовищі. Завдання педагога – підштовхувати її у певному напрямі; «...підготувати серію предметів-стимулів для культурної діяльності в спеціальній обстановці, влаштованій для дитини» [3, с. 109].

Третім постулатом педагогіки М. Монтесорі є те, що «...навчання має бути підлаштоване під індивідуальні потреби та можливості дитини, адже кожна дитина особлива і потребує особливого підходу» [6, с. 23]. З такими педагогічними ідеями суголосні ідеї С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського тощо.

Як зауважує О. Сорока, «...надання свободи дитині в педагогіці Монтесорі є найважливішою обставиною розвитку самостійності. Дитина не зможе відпрацювати започатковану природою незалежність та самостійність, якщо при цьому є певні обмеження жорсткими рамками» [5, с. 8].

Отож, освітня система М. Монтесорі концентрує увагу на трьох провідних положеннях: виховання має бути *вільним, індивідуальним*, а також має *спиратися на дані спостережень* за дитиною. Гаслом Монтесорі-педагогіки, яке увиразнює її суть та унікальність, є звернення дитини до дорослого: «Допоможи мені зробити це самому».

На думку М. Монтесорі, для дітей цілком природним є бажання навчатися, досліджувати, винаходити, вивчати, творити. Вона помітила, що найкраще діти розвиваються і навчаються у такому середовищі, яке забезпечує та підтримує індивідуальний розвиток. Ніякого тиску, втручання, окрику; немає необхідності примушувати учитися, застосовувати покарання чи заохочення. Дитину треба вміти чимось зайняти, а чим, як і скільки – для цього існує спеціально розроблений Монтесорі-матеріал. Діти, яким надано такий дидактичний матеріал, що відповідає рівневі їх розвитку, можуть отримати потрібну інформацію, задоволення та радість від пізнання [2, с. 15].

Педагогиня-гуманістка вважала, що характерними особливостями особистісного розвитку дитини є «вікова сензитивність». Вона зазначала, що «...в дитині міститься розумова лабораторія, що виробляє хімічні перетворення. Усі враження не тільки проникають у розум дитини, вони його формують, втілюються в ньому, використовуючи предмети довкілля» [1, с. 211]. Цей розум М. Монтесорі назвала «всотуючим розумом» (інший переклад: «абсорбуючий розум», «допитливий розум», «вбираючий розум», «спраглий розум»).

Тобто дитина володіє іншою, відмінною формою розуму від дорослого. Її особливість у тому, що так, як губка вбирає будь-яку воду, дитячий розум абсорбує образи зовнішнього світу. «Вбираючий розум» маленької дитини живиться з довкілля. Тому навколишнє середовище має бути найцікавішим і найпривабливішим у певний віковий період розвитку, відповідати потребам дитини. Шляхом всотування дитина формує власну особистість. Спочатку сприймає світ загалом, і лише потім починає його аналізувати, створює свій інтелект крок за кроком, доки не отримає запас пам'яті, сили розуміти, здатність думати.

М. Монтесорі довела, що для кожної дитини характерні свої сенситивні періоди, коли вона надає перевагу тій чи тій діяльності. Їх

особливість полягає у тому, що дорослому не потрібно «навчати», дитина «всмоктуватиме» враження природним шляхом через найчутливіше сприйняття та настрої психіки, коли інтенсивна і тривала діяльність не стомлює, не набридає, а навпаки, є постійним витокom енергії та зацікавленості дитини.

Діти вивчають середовище і знаходять у ньому те, що відповідає їхньому інтересу саме на певному етапі розвитку внутрішнього потенціалу. Завдання дорослих – врахувати сенситивність періоду для організації того чи того виду діяльності та допомогти дитині, створити відповідне середовище, надати потрібні дидактичні матеріали, підтримати її сили, інтерес, що спонукають до самостійного пізнання світу.

Дослідниця В. Самаріна виокремлює такі особливості педагогічної системи М. Монтесорі:

1. Створення педагогом підготовленого навколишнього середовища: діти взаємодіють із середовищем і знаходять у ньому те, що відповідає їхнім інтересам на цьому етапі розвитку.

2. Наявність спеціального розвивального матеріалу, який сприяє формуванню самостійності дитини у навчанні; дошкільник вчиться самостійно знаходити і виправляти помилки.

3. Надання дитині свободи вибору, яка передбачає вибір матеріалу, часу для роботи і його тривалості; вибір робочого місця, партнера, спілкування з вихователем та іншими дітьми. Тобто дитина займається тим, чим хоче, стільки, скільки хоче і з тим, з ким хоче.

4. Завдання Монтесорі-педагога – спостереження за вільною самостійною діяльністю дитини, допомога їй за потреби, створення атмосфери, в якій кожна дитина почувається спокійною, вільною, впевненою [4, с. 419–420].

Підсумовуючи, можемо констатувати, що педагогічна система Марії Монтесорі орієнтована на ідеал вільної, самостійної, незалежної,

відповідальної особистості. Метою виховання за М. Монтесорі є максимальне розкриття індивідуальних потреб та можливостей кожної дитини, розвиток творчих здібностей, волі, мислення, умінь самостійно планувати свою діяльність; оволодіння засобами самонавчання та саморозвитку; створення середовища, яке дає змогу кожному розвиватися в індивідуальному темпі.

Гаслом Монтесорі-педагогіки є слова «Допоможи мені зробити це самому», а основними принципами – сприяння природному розвитку; взаємодія з «підготовленим середовищем»; свобода вибору в «підготовленому середовищі»; індивідуальна активність й самостійність у навчанні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
2. Елкінд Д. Виховання за Монтесорі: віковичний спадок чи виклик сучасності? *Вісник Монтесорі: ювілейний випуск* / упоряд. В.З. Горюнова та ін.; заг. ред. Б.М. Жебровський; Всеукраїнська асоціація Монтесорі-вчителів. Київ, 2007. С. 14–20.
3. Михайлова О.М., Прибильська Н.В. Створення підготовленого навколишнього середовища в Монтесорі-класі. *Вісник Монтесорі: ювілейний випуск* / упоряд. В.З. Горюнова та ін.; заг. ред. Б.М. Жебровський; Всеукраїнська асоціація Монтесорі-вчителів. Київ, 2007. С. 108–120.
4. Самаріна В.В. Система роботи з впровадження технології саморозвитку М. Монтесорі у дошкільних навчальних закладах. *Обов'язкова освіта дітей старшого дошкільного віку: форми здобуття, організація і зміст роботи: зб. метод. матеріалів* / авт.-упоряд.: О.П. Долинна, А.П. Бурова, О.В. Низковська, Т.П. Носачова. Тернопіль : Мандрівець, 2011. С. 419–443.
5. Сорока О.А. Використання ідей педагогіки Марії Монтесорі. *Логопед.* 2016. № 4. С. 7–10.
6. Якименко С.І., Міленіна Г.С. Педагогічні ідеї Софії Русової та Марії Монтесорі: порівняльний аналіз : монографія. Київ : Слово, 2015. 296 с.